

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. XXI. Alia quædam facientia pro prodigio, quo doctor Parisiensis, sese
damnatum, adstanti multitudini publice e feretro denuntiarit, rationem
momenta afferuntur, et an ex his tandem illud ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A sent, fuisset relata, dubitaturus verosimiliter non fuisset.

traditione didicisse prodigium, constaret.

557 Adhæc anonymus quinque primorum Cartusiarum Priorum chronologus, utut jam inde ab anno circiter 1220 vixisse statuatur, quadraginta equidem et centum circiter annis a prodigio Parisiensi abfuerit; etsi autem subinde quidem contingat, ut, quæ a scriptoribus non synchronis memoriæ produntur, vera ad hosce traditione pervenisse sint credenda, id tamen locum vix obtinere potest, quando, uti hic fit, quæ narrantur, sunt hujusmodi, ut, si contigissent, a scriptoribus etiam synchronis verosimiliter commemorata fuissent, nec tamen ab horum ullo commemorata inveniuntur. Nec quidquam ad rem facit, quod de Ecclesiæ traditionibus addit Tractatus a Cartusianis hujatibus mecum communicati auctor; cum enim, quæ traditionibus hujusmodi accepta fuerit, diu fuisse, imo per unum, duo, tria aut etiam plura sæcula in Ecclesia credita, culta et observata dicat, de traditionibus Divinis et Apostolicis indubie loquitur; Quemadmodum autem nihil (verba sunt Papebrochii nostri in suis ad Exhibitionem errorum Responsonibus articulo 49, num. 11) pro Divina et Apostolica traditione recipitur, quod ex sanctis Patribus non probatur ipsorum ætate fuisse observatum in Ecclesia universali, tamquam ab initio sic traditum; ita nec humanas, præteritas ut tales, prudenter admittimus, quæ vel cum certioribus auctoritatibus pugnant, vel nequiverint ab antiquioribus non attingi aliquando, si veræ forent. At vero, inquit, unde ergo de Parisiensi prodigio, si traditione vera acceptum id non sit, ortus esse potest incertus, de vult Launois, in Cartusianorum claustris rumor? Illudne hi forsitan confinxerint? Ita fere etiam bini Cartusiani anonymi supra laudati. Verum, etsi id anonymus primorum quinque Cartusiarum Priorum chronologus vera traditione non didicisse statuatur, consequens tamen hinc non fit, ut id vel ex incerto rumore vel e Cartusianorum antiquorum figmentis acceperit. Quid si enim horrenda damnati historia non publice, sed intra privatas defuncti ades coram paucis acciderit, temporisque deinde lapsu in adjunctis, nullo licet interveniente figmento, fuerit corrupta? Fieri sane id potuisse, ex infra dicendis patescet, uti et modus, quo factum esse queat.

§ XXI. Alia quædam facientia pro prodigio, quo doctor Parisiensis, sese damnatum, adstanti multitudini publice e feretro denuntiavit, rationem momenta afferuntur, et an ex his tandem illud verosimile utcumque non fiat, examinatur.

E judiciū infernique timore eremum

Quod e titulis funebribus, queis Sancto nostro ecclesiæ monasteriaque diversa parentarunt, nonnulli, eum e divinarum judiciorum infernique

timore in eremum secessisse, haud obscure dicent, hinc, in illis ad luctuosam damnati doctoris historiam alludi, anonymus Tractatus de S. Brunone a Cartusianis hujatibus mecum communicati auctor conjicit; quod si autem ad feralem eventum reipsa in dictis Titulis alludatur, consequens est, ut hic non tantum acciderit, verum etiam ut publice acciderit, utpote quem aliquin ecclesiæ monasteriaque, quorum ii sunt, perspectum haud habuissent. Ne quid itaque, quod prodigio Parisiensi utcumque favere, videri potest, inobservatum præteream, laudati auctoris anonymi verba, memoratam conjecturam complemententia, una cum titulis funebribus, quibus hanc ille superstruit, huc transcribo, deinde etiam, quæ mea hac de re sit opinio, adjuncturus. Sic habent: Veram illius (S. Brunonis videlicet) secessus in eremum causam nulli ita apprime cognoscere potuerunt, quam ecclesiæ, in qua Sanctus olim egerat canonicum, Sanctæ Mariæ Remensis canonici, qui eam suo Titulo, qui inter edendos locum 34 tenet, sic insinuant:

« Judicis examen venturi Bruno pavescens
» Mundanas contempsit opes, eremumque
» petivit;
» Atque suavis ibi fructus emisit odoris,
» Ad Christum revocans, quos gloria vana
» fefellit. »

559 Radulphus Viridis præposituræ dignitate alisque, qui huc in ea ecclesia tum gaudebat, qui forsitan hujus Tituli auctor ad invitationem, qua paulo ante per epistolam ad monasticum habitum ex voto induendum a Brunone incitatus fuerat, tacite alludit his verbis « Ad Christum revocans, quos » gloria vana fefellit. » Ecclesiæ Remensi adstipulatur particularis ecclesia S. Bartholomæi in monte Or, non longe ab eadem urbe dissita, cujus elogium, inter Titulos funebres edendos ordine 63, totum est de mortis et inferni horrore, quo territus Bruno dicitur eremum penetrasse.

« Orbis amarescens claudescit pondere mor-
» tis,
» Et trahit ad speciem humanæ per devia
» sortis.
» Mergit et exilio propriorum quæque tabe-
» scens:
» Unde tumescis homo miser hac ætate se-
» nescens;
» Fonte Carybdineo mergeris ad ultima finis;
» Ac cinis in cineres solveris ut umbra lu-
» cernis,
» Est labor ejus amor, et inextricabilis er-
» ror,
» Defectu cujus animam complectitur horror;
» Postquam nudata fuerit de carcere carnis
» Vel satanæ ducibus huc circumsepta cater-
» vis.
» Quod metuens animosus in hoc discrimine
» Bruno
» Servitio penetrat eremum certaminis uno,
» Linqvit opes mundique decus, ne gloria
» pœna
» Fiat in interitum etc. »

560 Simile quid primariæ ecclesiæ Parisien-
sis canonici amico Brunoni parentantes (Titulo
nempe inter recudendos 109) succinunt.

transcribuntur, titulis funebribus

« O vos mundani, qui re gaudetis inani,
» Spernite culturam carnis subito perituram.
» Corpus enim vastum varia pinguedine pa-
» stum
» Quo

AUCTORE
C. B.

- » Quo magis impletur, putidum magis efficitur.
» Cur impinguatur caro, qua vermis satiatur?
» Cur adeo cupimus bona, quæ retinere nequimus?
» Quos male seducit mundus, per devia ducit,
» Et sectatores carnis fallit per honores,
» Blandaque præterdit, dum nobis retia tendit.
» Est et in hoc mundo mundanis sollicitudo,
» Pænaque lucratur pœnam; caro bis cruciatur.
» Qui lucra sectantur, subita nece præcipitantur,
» Et subeunt antrum carnes animæque barathrum.
» Hæc satis attente pertractans Bruno reprehente,
» Ille magistrorum decus, informatio morum,
» Remigium turbæ Remensis major in urbe
» Mundum despexit, iter ad cælestia flexit,
» Vilibus indutus pannis te, Christe, secutus,
» Huic igitur cœli pateant, populoque fideli,
» Cum quo lætatur Bruno, semper sociatur.»

Bruno innuitur. Prodigium tamen Parisiense vel hinc,

561 Monachi quoque sancti Germani ejusdem Urbis (*Parisiensis nempe*) testantur (*in Titulo funebri nimirum 26*) Brunonem ultimi iudicii recordatione perterrefactum fuisse.

- » Mentibus in nostris deberet semper haberi
» Lux, in qua reprobi mala tollent, seu bona
» justa.
» Hanc timuit Bruno, sophiæ qui verus amator.»

Ex his et quibusdam aliis titulis, qui similia indicant, non absurde conjectare possumus. Brunonis amicos in eis implicite alluisse redivivi hominis spectaculo; illos vero non clare historiam designasse, ne famam illius ejusque consanguineorum violare viderentur. Fatemur eadem de quolibet alio, mundo valedicente, cujus conversionis causa latet, dici posse, sed cum apud omnes Cartusienses semper ratum fuerit, Brunonem ex horrendo damnati magistri iudicio tremefactum mundo abrenuntiasse, gravis inde conjectura elicitur, idem iudicium in prædictorum titulorum verbis contineri. Cur enim amici ei cariores, qui optime callebant, quænam illius conversionis causa fuerit, non aliam præter mortis, iudicii et inferni timorem attulerunt? Cur nihil de Manassæ Simoniaci accusationibus, aut ejus perversis moribus meminere, si Brunonem in eremum impulerunt, ut Launoius ex Guiberto necessario consequi vult? Ita hæc illi, qui cum fateatur, quæcumque in Titulis funebribus huc jam scriptis aliisque continentur, esse hujusmodi, ut de quolibet alio, qui mundo valediceret, possint pronuntiarum, formatæ a se ex hisce conjecturæ multum roboris non inesse, hæud obscure agnoscit; qua sane in re assentiendum ei hic est, uti consideranti patebit. Ad alia modo, quæ pro prodigiosa doctoris anastasi facere utcumque videntur, progrediamur.

vel ex picturis

562 Saussæus in *Didascalica sua Epistola*, supra plus semel jam laudata, quæ anno 1643 typis Colonienis in lucem prodit, in *Parisiensis prodigii subsidium etiam vocat imagines et celebrem Cartusiæ Parisiensis picturam, horribi-*

*tem damnati doctoris historiam exprimentes. Ac primo quidem de hoc argumento pag. 22 sic scribit: Accedebant figuræ et imagines, quibus funestum illud spectaculum representabatur. Hæc expressæ erant in sacrarum precationum, quas Horas vocitant, libellulis, immo etiam in Breviariis aliquot, atque Missalibus non modo hujus (*Parisiensis nempe*) diœcesis, sed aliarum quoque nonnullarum. Ac deinde eadem pag. 22 sic habet: Insuper ostendebatur nobis celebris illa pictura, quæ in monasterii Patrum Cartusianorum hujus (*Parisiensis*) urbis claustrum ecclesiæ propinquiori etiamnum cernitur, seriem exprimens vitæ miseri hujus hominis et funesti excessus horrendæque illius damnationis, ab ipso publice in ecclesia post mortem declaratæ, et ejectionis ejus cadaveris in profanum locum horribilem catastrophæ. Hæc ille; verum ad posteriora Launoius in sua de vera causa secessus S. Brunonis in eremum *Dissertatione ita respondet: Hæc pictura nihil plus habet auctoritatis, quam libri, ex quibus originem trahit. Designatum argumento suo tempus non excedit, sed longo post intervallo sequitur. Ad annum quippe 1033 delineata est, ut scriptum nuper videbatur supra portam, qua e minore itur ad majus claustrum: nuper, inquam, cum, vertente superiori anno pictura illa celebris partim deleta sit, partim novis, quæ parietinis adherent, substructionibus, iisque cum lapideis, tum ligneis arcuatum dispositis occultetur.**

565 Deinde recentem fuisse figuram omnino testabatur forma pilei, quo tectus Bruno auditores suos hinc inde docebat. Hoc enim capitis operimentum, quod in veteribus academiæ libris biretum rotundum et vocabatur et erat, ad annum 1033 aliter deformari cœpit, et in cornutum quadrum desinere; cujusmodi erat pileus seu birretum magisterii insigne, quo, ut diximus, Brunonis caput tegebatur. Ceterum qui pinxit prodigium, et qui fratres pingi curarunt, illud ita evenisse, ut pingebatur, opinor, crediderunt, sed decepti fuere ab iis, qui pingendæ rei falsæ argumentum dederunt; ad priora autem ita reponit: Vidimus quoque multos ejusmodi libros, in quibus nihil tale comparebat. Cur autem in quibusdam Parisiensi et aliarum diœceson libris hæc figuræ et imagines pingentur, in aliis non pingentur, coniectet, qui voluerit. Nos tamen auctori (*Saussæo videlicet*) fidem habemus. Sed hæc figuræ et imagines nullius sunt momenti, cum iis tantum fulciantur auctoribus, quos rejecimus. Eas vero imagines, quæ Brunonis tempore depictæ essent, tanquam veritatis testes amplecteremur. Ita Launoius; et sane rectissime: Ex picturis enim et imaginibus, uti deinde in *Dissertationis suæ cap. 5 conclusionem tradit*, non ante solidum argumentum duci potest, quam quo expressæ fuerint, certum tempus definiatur; ratio autem est, quia, ut ibidem etiam addit, Pictores ad exemplar rerum, quæ suo tempore creduntur vulgo, vel geruntur, imagines suas efformare solent, ita ut, si fingamus imaginem, quæ centum aut ducentos abhinc annos depicta sit, censectarium futurum sit, rem, quæ ea exhibetur, ita tunc creditam vulgo, vel gestam esse. Hinc Parisiensi prodigio fidem conciliare nequeunt, quibus id exprimitur, seu imagines et picturæ sæculi quarti decimi, num. 220 hic memoratæ, seu tabellæ, Ordinis Cartusiensis statulis et consuetudinibus anno 1340

Basilæ

A *Basileæ excusis præfixæ; hic enim argumento dumtaxat sunt, feralem historiam tum sæculo quarto decimo, tum anno 1310 creditam fuisse; unde minime consequitur, ut locum hæc unquam certo habuerit. Sed hæc de picturis imaginibusque, luctuosum eventum repræsentantibus, dicta sufficiant.*

vel ex Officio Defunctorum olim mutato, vel ex capella,

564 Saussæius in horribilis historię probationem eadem iterum pag. 22 Epistolæ suæ didascalicæ ait, factam illam sibi ex eo probabiliorem, quod, uti intellexerat, in Parisiensi de Defunctis Officio e Lectione quarta illud hujus exordium, Responde mihi, fuisse aliquando deletum, quod clerico in Officio funeris hæc verba de more pronuncianti responderit miser ille defunctus: « Justo Dei judicio accusatus sum, deinde judicatus sum, demum vero damnatus. » Verum Sancti nostri ætate in Parisiensi de Defunctis Officio verosimiliter vel nullas fuisse Lectiones recitatas, vel hæc, e quibus proinde aliqua ab his verbis, Responde mihi, incepisset, e libro Job non fuisse depromptas, jam supra ostendi. Jam vero, cum id ita sit, dubium sane admodum est, ne amplius quid dicam, an vera prædicarint, qui ob causam, proxime recitatis verbis expressam, verba illa, Responde mihi, in Parisiensi de Defunctis Officio e Lectione quarta fuisse aliquando expuncta, Saussæio retulerunt. Vide, quæ huc spectantia in sua de vera causa secessus S. Brunonis in eremum Dissertatione suppeditat Launoïus, cui hæc in parte a nemine contradici invenio. En aliud adhuc, quod pro Parisiensi prodigio adducitur, argumentum. In Parisiensi, ajunt, ecclesia Sanctissimæ Dei Genitrici dicata, capella est, quæ Damnati capella dicitur, hocce adeo nomen a damnato seu canonico seu doctore, qui in dicta ecclesia justo Dei judicio se accusatum, judicatum ac tandem etiam damnatum, publice coram innumera propemodum populi multitudine proclamari, haud dubie sortita. Verum Parisiensem, quæ modo exstat, S. Mariæ ecclesiam nondum fuisse S. Brunonis ætate exstructam, docet nos Robertus de Monte in Sieberti Appendice ad annum 1177 sic scribens: Mauricius episcopus Parisiensis jam diu est, quod multum laborat et proficit in ædificatione ecclesiæ prædictæ (Parisiensis) civitatis, cujus caput jam perfectum est, excepto majori tectorio. Quod opus si perfectum fuerit, non erit opus citra montes, cui aperte debeat comparari.

B

que damnati dicitur, nomenclatione,

565 At vero, ajunt, eo loco, quo Mauricius episcopus Parisiensem S. Mariæ ecclesiam exstruxit, alia ante exstitit ecclesia, damnati capellam complexa, hæcque in novo edificio fuit retenta et conservata. Scilicet, ait loco proxime citato ironice Launoïus, ad memoriam rei tantæ sempiternam, ut nomen illius, cui sepulturæ honos denegatus fuerat, basilica tali cohonestaretur. Tantum abest, ut, quem Parisiensis clerus Morboniam abire jusserat, perpetua inobscuretur oblivio. In has, velint nolint, compelluntur angustias, qui verum a falso non secernunt. Ita ille, iterum nimirum innuens, in fabulis indubie habendam luctuosam damnati historiam. Et vero hæc, ut jam supra docui, etsi certo fabula seu commentum non sit, parum equidem verosimilis apparet, nec quidquam ei verosimilitudinis potest adungere capella, quæ Damnati vocatur. Quid si enim hæc ita a populo, feralem historiam, utut nunquam factam, in præfata ta-

men ecclesia accidisse, per errorem existimante, fuerit vocata? Quid si a damnati, non quidem, qui ibidem damnationem suam publice declaravit, sed alterius cujuscumque, imagine seu figura, ibidem exstante, nomenclationem illam acquisierit? Quid si etiam hinc lapsu temporis factum sit, ut erronea de canonico seu doctore, qui, sese damnatum, in eadem dicta ecclesia publice proclamavit, apud populum invaluerit opinio? Utut res habeat, non una sane de causa orta esse potest illa capellæ Parisiensis ecclesiæ nomenclatio, ac proin ex hac pro luctuosa doctoris damnati historia valide argui non potest. Atque hæc sunt rationum momenta præcipua, quæ pro Parisiensi prodigio præterea inveni, quæque pro hoc adstruendo aut nihil, aut certe parum admodum faciunt, uti ex jam dictis palam est. Alia, quæ minoris adhuc, quam hæc, roboris sunt, omitto, ne rem plane inutilem præstem ac supervacaneam.

566 Atque hinc etiam signatas anno 1084 foundationis Cartusie tabulas exaratumque anno 1115 Grandimontensem codicem nec hic, nec supra commemorare, initio statueram, quod et hunc, et illas, pro prodigio Parisiensis mala fide aut saltem immerito, non secus ac nonnulla alia, hic proinde non memoranda, a Polycarpo de la Riviere, Ordinis Cartusienis alumno, allegari, Papebrochii nostri verbis, num. 196 huc transcriptis, persuasum mihi haberem. Verum cum modo intelligam, fieri posse, ut bina illa monumenta a præfato scriptore Cartusiano in Opere, quod Angelica inscribitur, quodque anno 1626 typis Lugdunensibus in lucem prodiiit, nec mala fide, nec etiam immerito laudari, adductæ a Theophilo Raynaudo in Hercule Commodiano rationes non nemini suadeant, lubet et hæc, antequam prodigii Parisiensis discussioni finem imponam, lectori ob oculos ponere, simulque, cujus sint ponderis, examinare. Raynaudus itaque in Opusculo cit., serie 2, quæstio 5, ut foundationis Cartusie chartam, in qua prodigium Parisiense memoretur, mala fide a Polycarpo de la Riviere non fuisse citatam, ostendat, sic scribit: Optimus et religiosissimus pater, Justus Perrot Parisinus, qui paulo ante ex Cartusie scriba evector in Generalem excessit e vita sanctissime, visam a se eam (foundationis scilicet Cartusie) chartam, nec recentii manu, sed antiquissima exaratam, doctoris damnati prodigium in libri capite continentem, confirmavit. Nec ego id solus assero, qui ejus Nestoris alloquiis et benevolentia, cum me in Cartusiam benigne advocasset, honestatus sum, sed id ipsum ab ore ejus acceptum, non semel, sed sæpius dominus Chrysanthus Paulinus, Prior Vallis benedictionis secundum Avenionem, vir suo merito et antiquitatis prærogativa inter primarios Cartusiani Ordinis patres annumerandus testatur, et attestantur superstitibus alii bene multi, ut non possit esse, nisi ex mera obfirmatione, dubitandi locus.

567 Hæc ille; e quibus sane, foundationis Cartusie Chartam a Polycarpo mala fide pro prodigio Parisiensi non fuisse laudatam, mihi sat verosimile apparet. Verum quid si tam hic scriptor, quam laudatus a Raynaudo Justus Perrot in Charta illa esse, quod vere in ea non erat, per errorem existimavit? Qui factum id esse queat, seu potius factum sit, docent nos hæc Cartusiani nostri anonymi num. 206 huc transcripta verba: Inter quos (libros ab Aymaro Savelli, Cartusie Majoris

AUCTORE C. B.

vel ex charta

E

F

foundationis Cartusie,

AUCTORE
C. B.

Majoris professo, conscriptos) unus adhuc exstat scriptus anno mcdlv, in quo hæc nostra (de damnato doctore) historia iisdem prorsus verbis, quibus habetur in veteri nostro auctore anonymo, exprimitur cum tali inscriptione ad frontem: « Quomodo Ordo Cartusienis habuit » originem. » Statimque post enarratam historiam sequuntur litteræ foundationis Cartusie anni mxxxiv. Unde putamus, natum errorem D. Polycarpi de la Riviere, inter auctores, qui hujusmodi prodigii meminerunt, easdem litteras recensentis, contra quem propterea, velut malæ in scribendo fidei hominem, Launoius paulo acrius invehi visus est. Quidquid igitur de Charta foundationis Cartusie, in qua prodigii Parisiensis mentionem invenerit, Perrotus Cartusienis Ordinis Generalis affirmavit, id verosimillime dumtaxat per errorem eo modo, quem hic Cartusianus noster anonymus exponit, admissum affirmavit, ut proinde, etsi quidem forte non mala fide, perperam tamen seu immerito pro luctuosa historia monumentum illud, utpote hujus mentionem non faciens, allegavit Polycarpus, uti hic etiam ingenue agnoscit Cartusianus noster anonymus. Nec est, cur hic cum Raynaudo reponas, chartam foundationis Cartusie a charta donationis ejusdem esse diversam, prodigique non in hac, quæ modo adhuc exstat, sed in illa, quæ Cartusie conflagratione perierit, mentionem factam fuisse. Chartam enim foundationis, quæ a charta donationis Cartusie esset diversa, aliquando exstitisse, nec verosimile apparet, nec ullo argumento potest probari.

vel denique
e Chronico
Grandimontensi
certum
haud reddi-
tur;

368 Quod jam ad codicem Grandimontensem, a Polycarpo pro prodigiosa doctoris anastasi pariter litratum, pertinet, fidem quidem Launoi, qui, quæ in codice illo seu Chronico de prodigio scripta inveniuntur, recentiori, imo recentissima manu scripta esse, asseveravit, elevare conatur Raynaudus; verum Launoi, id post inspectum suismet oculis codicem asserenti, fidem adhibendam puto, tum quod, quæ Raynaudus adducit, magni roboris non sint, tum quod Columbius in sua de Cartusianorum initis Dissertatione Grandimontense Chronicon pro prodigiosa doctoris anastasi non laudet, quique, eum illud, ni vera prædicasset Launoius, haud dubie fuisse laudaturus, malam Polycarpi in monumento illo citando fidem tacite agnoscit, uti jam ante me verbis num. 196 huc transcriptis Papebrochius noster observavit. Accedit, de Polycarpi in citandis monumentis pluribus aliis mala fide constare, ut vel hinc, fuisse eum et in citando Grandimontensi Chronico mala fide usum, verosimillimum evadat. Jam vero cum res, ut jam dictum, de hoc monumento et charta foundationis Cartusie habeat, nequit etiam vel ex hac vel ex illo prodigium Parisiense certum effici. Neque vero, quod coronidis quodammodo loco hic adhuc adnotare lubet, ipsemet Cartusianus Annalium Ordinis sui libri quarti hactenus non vulgati auctor feralem historiam, si publice accidisse statuatur, pro omnino certa habuit.

neque vero ab
ipso Cartu-
siano nostro
anonymo, uti
ejus,

369 Ita enim lucubrationis suæ num. 127 loquitur: Cur igitur... anonymo nostro (primorum quinque scilicet, qui luctuosum eventum publice accidisse scribit, Cartusie Priorum Chronici auctori) fides derogetur, non videtur; ac deinde, nullis prorsus aliis verbis interpositis, num. proxime seq. subjungit: Fidem dicimus et exposcimus non divinam, sed humanam, sive potius

fidei pietatem. Fatemur enim, hujus spectaculi veritatem non esse de fide; quapropter sive admittatur, sive non; nihil refert. Verumtamen non putamus, a cordatis lectoribus ei posse denegari locum inter veritates illas, quæ sine fidei læsione aliquam apud pios homines credulitatem obtinere possunt. De quibus Joannes Gerson, vir æque pius ac doctus, sic loquitur in Declaratione veritatum, quæ credendæ sunt de necessitate salutis: « Demum in sexto gradu, » qui quartus est modo dicto, collocantur veritates illæ, quæ tantummodo faciunt ad nutriendam vel fovendam devotionis religiosam pietatem, quæ magis inducuntur ad inflammandum affectum, quam ad instruendum intellectum, ubi pietas devota magis aspiciatur, quam veritas certa etc. » His Gersonis verbis non labefactatur, nec falsitatis damnatur, aut arguitur nostra de damnato homine narratio. Imo quis non videat, eam aptissime posse collocari inter « veritates illas, quæ tantummodo faciunt ad nutriendam vel fovendam devotionis religiosam pietatem? » Et licet in eis « Pietas devota magis aspiciatur, quam veritas » certa, » nihilominus « Veritates eas » appellat piissimus doctor, et in sexto gradu « Veritatum » credendarum » collocat. Quid convenientius confirmandæ stabilindæque veritati nostræ narrationis dici poterat? Quam quotidie experimur multum « Facere ad nutriendam vel fovendam devotionis religiosam pietatem, » cum multi et « devotam pietatem et veritatem » in ea aspicere non contemnunt. »

370 Attamen Gerson non minus prudens, quam religiosus, ne « veritatem » sub specie pietatis devotæ » negligere videretur, præcæcitate verbis moderamen statim adjecit dicens: « Ubi hoc unum reprobatur, si adesset assertio- » nis temeritas, priusquam elucidaretur alio » modo per ecclesiam vel rationem certam ipsa » veritas » Si videlicet temere res aliqua assereretur, de cujus veritate taliter dubitaretur, et esset adeo dubia, ut « Per ecclesiam vel rationem certam » merito esset elucidanda. Atqui nulla hic adest in asserta de damnato homine veritate « Assertionis temeritas, » neque ullam in ea esse temeritatem ipse Gerson, credit, quando postea, « de plurimis, » ut ipse loquitur, « exemplum hoc unum et celebre » proposuit ad inspirandum « exercitatis » timorem Domini, et « ad nutriendam vel fovendam devotionis religiosam pietatem. Nec opus fuit, » ut illa per Ecclesiam vel rationem certam » elucidaretur, » quæ satis erat lucida, quamque propterea « celebrem » vocavit Gerson, utpote ab institutione Ordinis (dubium admodum ex supra dictis hoc est) absque contradictione recepta et approbata. Quam tot auctores asseruerint, nullus damnarit, cui hactenus universus populus Christianus aures accommodarit; quam universus Ordo Cartusienis, etsi non nisi valde remote spectet ad laudem ejus, per sexcentos annos (dubium iterum valde hoc est ex supra dictis) ad hanc usque diem constanter, perseveranter et unanimiter certam et veram esse crediderit et credat, solo uno eam impugnante Launoi. Cui denique summi Pontifices annuerint, et Gregorius XV et Urbanus VIII hanc aperte in Officio sancti Brunonis appositam approbarint, licet postea sacræ Rituum Congregationi visum fuerit, eam cum professione

A sione fidei, a sancto Brunone animam efflante edita, e lectionibus Breviarii rescindere, non aliam ob causam, quam quod ex utraque facta fuissent nimium longiuscule, ut postea sapientissimi censores causam rescisionis sciscitantibus declararunt.

verba manifestant,

571 Et revera, si tanquam fabulosa e Breviario tunc sublata fuisset, cur postea aliis Breviariis, annis MDCXLVIII et MDCLII recens editis, restituta fuisset? Cur quotidie doctores Legendas Sanctorum suis chirographis comprobant, in quibus Vita Sancti Brunonis cum ejusdem spectaculi narratione describitur? Id certe ab eis sic agitur et a sacra Rituum Congregatione sinitur, quia nihil in hac narratione fidei contrarium deprehenditur. Juxta quod idem magister Gerson loco citato censuit, Vitas Sanctorum contineri sub sexto gradu veritatum credendarum. « Respicit, » inquit, « iste gradus Legendas et miracula Sanctorum, Vitas Patrum, visiones devotarum personarum, recitationes et opiniones sacrorum doctorum, » quæ omnia suscipit Ecclesia et legi permittit, « non quod determinet, talia de necessitate salutis esse credenda, sed quia proficiunt ad commovendos affectus pios fidelium et in ædificationibus ipsorum, dum in talibus nihil de certitudine scitur esse falsum, quamvis etiam nesciatur illud certitudinaliter esse verum. » Hæc Gerson, qui cum superius dixisset in genere, « in sexto gradu collocandas esse veritates illas, quæ tantummodo faciunt ad nutriendam, et fovendam devotionis religiosam pietatem, » hic, quænam sint illæ in specie, declarat, « Legendæ » scilicet, « etc. » et Miracula Sanctorum, Vitas Patrum, Visiones etc., quæ omnia inter veritates collocantur et pro talibus recognoscuntur, et censentur ab Ecclesia, quæ illa legi permittit, neminem tamen cogens ad ea credenda, sicut cogit ad Biblia, sed legi permittit, non prohibendo, nec, ut credantur esse vera, præcipiendo. Et quidem permittit legi, « Quia, ut ait Gerson, » proficiunt ad movendos affectus pios fidelium et in ædificationibus ipsorum. « Et hoc cum tali conditione, » Dum in talibus nihil de certitudine scitur esse falsum, quamvis etiam nesciatur illud certitudinaliter esse verum.

pro certo habetur.

C 572 Vitas igitur et miracula Sanctorum, visionesque et miracula hujusmodi justa effatum domini Gersonis permittit Ecclesia legi et inter veritates reponit, id est, vera esse judicat et non falsa, quamvis « non determinet, talia de necessitate salutis esse credenda, dum in talibus nihil de certitudine scitur esse falsum. » Hoc autem de damnato homine miraculum sive res mirabilis ad Legendam sancti Brunonis spectat, et nihil in eo « De certitudine scitur esse falsum, quamvis etiam nesciatur illud certitudinaliter esse verum. » Ergo juxta magistri Gersonis regulam, ab Ecclesia receptam, inter veritates est reponendum. Ita hæcenus Cartusianus noster anonymus, Parisiensis prodigio vix quidquam amplius, quam nos ei attribuiamus, postulans attribui. Postulat enim dumtaxat, id reponi inter veritates, quæ dubii solummodo nominis veritates sunt, quæque unice rebus seu assertionibus conveniunt, nec certo veris, nec etiam certo falsis. Atque hac quidem in re Cartusianum nostrum inter et nos apprime convenit, utpote qui pariter prodigiosam illam historiam nec certo veram, nec etiam, contra ac ex dictis

Octoberis Tomus III.

Launois facit, certo falsam asserimus. Verum id etiam nos inter et eundem Cartusianum nostrum discriminis intercedit, quod hic utique luctuosum eventum, utpote quem et ab Ecclesia (quod tamen secus habet) verum judicari, et ab universo Ordine Cartusiansi per sexcentos annos ad suam usque ætatem constanter, perseveranter et unanimiter certum et verum creditum affirmat, pro verosimili ut minimum debeat habere, nos autem eundem pro parum verosimili, ne dicam, pro verosimiliter falso, habeamus, si nempe publice is coram infinita propemodum populi multitudine evenerit, prout evenisse statuit, quam huc usque discussimus, opinio. Ceterum Ecclesia, quod contra Cartusianum nostrum anonymum bene notandum, Vitas, Miracula etc. Sanctorum, dum ea legi permittit, hoc ipso vera non judicat. Expendamus modo, quid de luctuosa historia censendum sit in opinione eorum, qui eam intra privatos domus defuncti parietes, paucis dumtaxat hujus amicis, hosque inter S. Brunone ejusque aliquot sociis presentibus, nec tribus nec diebus diversis, sed uno eodemque evenisse statuunt.

ACTORUM
C. B.

E § XXII. Opinio, quæ damnati prodigium intra privatas defuncti ædes coram paucis evenisse statuit, proponitur, et, an velut inepta noviterque conficta repudianda non sit, examinatur.

Cartusianus noster anonymus, qui doctoris damnati prodigium, si publice factum adstruatur, pro certo ex jam nunc dictis non habet, veritati id indubie consonum, si, non publice, sed intra privatas defuncti ædes coram paucis dumtaxat accidisse statuatur, existimare videtur; in hoc autem casu feralem historiam, variis adjunctis, quæ apud alios scriptores reperiuntur, hujusque ex jam dictis verosimilitudini plurimum officiant, omissis ac resectis, ita concipiendam proponit: Anno MXXXII quidam homo scientia et vitæ probitate, ut ex indicibus externis apparebat, spectabilis, Parisiis defunctus est, qui, cum domi, donec ad ecclesiam efferretur, ab amicis preces pro suæ animæ refrigerio funderentur, e feretro caput attollens, voce terribili ter repetita se justo Dei judicio accusatum, judicatum ac tandem condemnatum declaravit. Quo audito perterrefactus ac compunctus magister Bruno tunc præsens, adjunctis sibi sociis, quorum quidam eidem adfuerant spectaculo, seculi fugam piis suis adhortationibus persuadens in desertum Cartusie aufugit anno MXXXIV. Ita ille, mox etiam subdens: Re sic considerata, non est sane, quod quis miretur silentium auctorum cœvorum, qui hujus historiæ non meminerunt. Neque etiam nobis exprobrari potest, quasi novam hujus prodigii narrationem commiscamus, cum in ea nihil proferamus, quod non apud vetustiores auctores scriptum reperitur. Omnes siquidem conveniunt, virum doctum, cum in speciem pie vixisset et obiisset, in feretro positum ter caput sustulisse et stupentibus, qui aderant, trina vociferatione se damnatum renuntiasset.

Opinio, quæ damnati prodigium, non publice,